

fortunate, since Müller's aim is really not to discuss whether *nepeš* means "soul" or not. By still focusing so much on this question, Müller seems to be stuck in an older discussion, which draws attention from her primary aim. Furthermore, if this question is to be discussed, it is to my mind necessary to compare with other Ancient Near Eastern "soul concepts." But it is only on page 289, when the study is coming to an end, that such concepts are being addressed.

Despite these critical remarks, Müller's study merits attention for its contribution to the questions of the meanings of *nepeš* and the conception of human beings in the OT. No one doing research on *nepeš* can overlook this thoughtful, thought-provoking and well written study.

Richard Pleijel, Uppsala universitet

DANIEL C. OLSON

*A New Reading of the Animal Apocalypse of 1 Enoch:
"All Nations Shall be Blessed"*

SVTP 24, Leiden: Brill, 2013, Inbunden, xii + 296 sidor,
SEK 1210, ISBN: 978-9-00424-530-3

Olsons bok om djurapokalypsen (hädanefter AnApoc) i 1 Hen 85–90 är ursprungligen hans doktorsavhandling (2010). Olsons vill visa att AnApoc är en ambitiös teologisk tolkning av mänsklighetens historia med hjälp av allegorier i ljuset av förbundet med Abraham (14). Denna förståelse av apokalypsen utgår från en *Urzeit wird Endzeit*-modell, med en första del från Eden till Isak och en andra del från Jakob till ett återvunnit Eden. Från den jordiske Jakob till en ankommande himmelske Jakob redogörs således för Israels historia. Syftet med Israels historia i AnApoc är, enligt Olson, att visa på det dynamiska i moraliskt ansvarstagande och betydelsen av ett autentiskt möte med Guds härlighet. I slutändan betjänar Israels historia inget annat syfte, och upphör dessutom att existera i slutet av apokalypsen när det sanna Israel uppstår i uppfyllelse av löftena till Abraham om universell välsignelse genom hans avkomma. Detta sista, menar Olson, är den styrande dynamiken i hela allegorin.

Huvudtemat genom Olsons bok är att AnApoc kan läsas både som en avancerad teologisk tolkning av mänsklighetens historia och som ett samtida politiskt dokument (235). Författaren till apokalypsen förser sina läsare med en originell tolkning av det förgångna i kombination med en förutsägelse om framtiden, men med ett politiskt syfte även för de omedelbara behoven i nutid (110–111). Förutom en introduktion och ett appendix argumenterar Olson för sin tes i åtta kapitel indelade i tre huvuddelar. Med dessa tre delar presenterar han tre saker: 1) AnApocs förståelse av frälsningen som universell och därmed en uppfyllelse av det abrahamitiska löftet; 2) en ny läsning av den apokalyptiska texten med textkritiska noter och kommentarer; samt 3) vad AnApoc kan bidra med i en dialog med andra forskningsområden som också fokuserar på den andra tempelperioden.

Olsons introduktionskapitel inleder med en koncis presentation av AnApoc. Därefter tar Olson upp tre problemområden: 1) vad för slags allegori är AnApoc?; 2) oenigheten kring en rad fundamentala frågor om AnApoc trots en bred koncensus om dess historiografi och övergripande ämne; samt 3) förhållandet mellan historia och teologi i AnApoc. Därför menar Olson att det behövs en ny undersökning av visionens ideologi och målsättning, en uppgift han åtar sig genom att fokusera på tre saker: 1) “the scope and focus of the allegory”; 2) “the relationship between human history and divine salvation”; samt 3) “the basis for moral responsibility.” För att uppnå detta syfte ger han dessa tre områden var sitt kapitel i bokens första del. Först därefter kan en kommentar skrivas (kapitel 4–7) som inte bara duplicerar andra kommentatorers arbeten. Med tanke på Olsons ambition och de utmaningar han möter lyckas introduktionskapitlet väl med att motivera den intresserade att läsa vidare för att se lösningar på de problem han har presenterat.

Bokens första huvuddel har fått rubriken “The Animal Apocalypse and the Offspring of Abraham.” I det första kapitlet, om hur apokalypsens omfattning och fokus pekar på framtiden, ansluter sig Olson till majoritetsuppfattningen att allegorin omfattar hela mänsklighetens frälsning. Olsons särskilda bidrag i detta är att den mystiske vita tjuren i slutet av AnApoc först och främst är den sanne Jakob, patriarken för ett

nytt slags Israel. Den vita tjurens ankomst och förvandlingen av alla djurrarter till vita tjuurar representerar därmed uppfyllelsen av löftena till Abraham att alla nationer på jorden skall bli välsignade. Olson fortsätter med att argumentera för en nära koppling mellan Henoktraditionen och det abrahamitiska förbundet, mer specifikt mellan Henok och Jakob. Den förste Jakob representerar enligt Olson en viktig vändpunkt i allegorin, då den obrutna linjen av vit boskap från Adam avbryts med honom. När vita tjuren så visar sig i slutet, är det den nye patriarken för en återvunnen och förvandlad mänsklighet. Några av de överensstämmelser som Olson ser mellan Henok och Jakob kan visserligen ifrågasättas, men hans argument är baserade på en samlad bild av dialogen mellan Jakobs- och Henoktraditionerna.

I det andra kapitlet diskuterar Olson det perspektiv som AnApoc anlägger på det förflutna. Huvudfrågan blir om det överhuvudtaget finns en relevant historia i apokalypsen, när ingen röd tråd går att upptäcka i de många händelser som utspelar sig mellan de två Jakobsgestalerna. Med olika teman och i dialog med historisk-kritiska tolkningar bygger Olson vidare på likheterna mellan Henok och Jakob. Hans slutsats om att Israels historia presenteras som en serie morallektioner i relation till det framtida perspektivet om återställandet av människans ursprungliga tillstånd har redan nämnts ovan. Olson erbjuder här nya intressanta tolkningar i kontrast till traditionella läsningar av apokalypsen.

I det tredje kapitlet diskuterar Olson allegorins syn på sin nutid, då det finns flera inslag i AnApoc som kan förklaras utifrån allegorins historiska kontext. Allt i apokalypsen har inte välsignelsen av alla nationer som slutmål, utan författaren visar att det också finns en medvetenhet om den politiska situationen och behoven i nutid. På det viset försöker allegorin övertyga det utbildade ledarskapet i Jerusalem om äktheten apokalypsens uppenbarelser (105). Det nutida perspektivet i AnApoc förtjänar uppmärksamhet, men Olsons analys gör inte lika starkt intryck som hans två första kapitel om Abrahamtraditionens roll i apokalypsen.

Bokens andra del är en översättning av och kommentar till AnApoc (1 Hen 85:2–90:42). I dess första kapitel (kap. 4) introducerar Olson metoden för sin översättning och apokalypsens arameiska, grekiska och

etiopiska texter. I kapitel 5 identifierar Olson de vilda djuren i allegorin utifrån deras arter samt etniska och politiska identiteter. Tabellerna i kapitlet är särskilt värdefulla för läsningen av apokalypsen. Själva kommentaren börjar i kapitel 6, som täcker 1 Mos–Kungaböckerna (1 Hen 85:2–89:58), för att sedan fortsätta i kapitel 7 med perioden från exilen och fram till den sista tiden, *eskaton* (1 Hen 89:59–90:42). Olsons nyöversättning är spännande och utgör ett betydelsefullt bidrag för jämförelse med andra moderna översättningar av AnApoc. Han hänvisar också flera gånger i sin kommentar till diskussionerna i bokens första del, vilket visar att hans slutsatser i de kapitlen är viktiga för hans förståelse av texten. Förutom dessa hänvisningar förblir emellertid kommentardelen ganska fristående från de övriga delarna i boken. En ännu tydligare koppling hade varit önskvärd.

I den tredje delen, som har rubriken “The Animal and the Ongoing Conversation”, knyter Olson närmare an till sin huvudtes genom att placera den i ett större sammanhang. Han tar upp tre områden där AnApoc som teologiskt och politiskt dokument kan tillföra något i dialogen om andra tempelperioden: 1) samspelet mellan vishetslitteraturen och apokalyptisk litteratur; 2) mötet mellan tidig judendom och hellenismen under den Mackabeiska konflikten; samt 3) förhållandet mellan upplösningen av historia i allegorin och Paulus tankevärld. Det sistnämnda har två områden med särskilt påfallande likheter: a) relationen jude-hedning och Israels framtid; och b) Messias som både Abrahams avkomma och den nye Adam. Utöver bokens huvuddel har Olson, som nämnts ovan, ett appendix där han diskuterar två texter som anspelar på AnApoc: Barnabasbrevet och den koptiska versionen av Eliapokalypsen. Båda texterna visar hur viktigt AnApoc var för delar av den tidiga kristendomen.

Olson visar hur avancerad AnApoc är som allegori. Hans metod och tes öppnar upp för spännande tolkningar som en traditionell läsning delvis missar. Boken kan också fungera som en introduktion för den som behöver en uppdaterad forskningsöversikt.

Stefan Green, Åbo Akademi